

Korpuslingvistik (SV2119)

Föreläsning 2: Språkbankens korpusar och sökverket Korp

Språk
BANKEN

Richard Johansson

`richard.johansson@svenska.gu.se`

20 september 2013

1. introduktion

dagens föreläsning

- ▶ Språkbankens korpusar: vilka finns och hur är de annoterade
- ▶ sökverktyget Korp

något ytterligare om konkordanser

- ▶ konkordans: de olika sammanhangen för ett ord, för t.ex.
  - ▶ lexikografi, översikt över olika betydelser
  - ▶ undervisning och självstudier
- ▶ Korp (dagens ämne) är ett konkordansverktyg

DN 1987

Med åtta man på scenen kör de rak och jordnära rock , trots det himmelska budskapet.
1 640 meter: 1) Rock Garden -- Karl-Erik Nilsson 15,7, 2) Robis Lafayette
20.00 New Brighton Rock -- Tio rockband och soloartister uppträder vid E
TROLLKARLEN BLACK BERT framträder på Hard Rock Café, Sveavägen 75, kl 14.
Syftet med karavanen var inte bara att hedra rockens kanske störste sångare utan också att fästa uppr
Vi ser gärna att det anordnas rock för ungdomar, men vi vill inte ha dem inne i stai
s ganska experimentell och inte längre så sk (r) amlig rock .
Rock mot våld i Högsätrahallen mellan kl 18 och 01 m
Det populära rock- och rörelseparet Mora Träsk återkommer nu me
Rockens rebell och drottning
Mycket skratt, säger hon till statisterna i vita rockar .
ag betalar dubbel garderobsavgift bara ni inte rör min rock .
Rock och pop i Karlskoga

konkordansverktyg

- ▶ Korp (inklusive Corpus Workbench) är gratis och kan installeras på din egen dator
- ▶ installationen kräver dock en del teknisk ansträngning och om du har en egen korpus kan det vara mer lämpligt att installera ett enklare konkordansverktyg
- ▶ exempel på fristående verktyg:
  - ▶ AntConc: <http://www.antlab.sci.waseda.ac.jp/software.html>
  - ▶ WordSmith: <http://www.lexically.net/wordsmith/> (Windows)

2. Språkbanken

kort om Språkbanken

- ▶ ~1970: första svenska korpusen: Press-65
- ▶ 1972: professur i språkvetenskaplig databehandling (Sture Allén)
- ▶ 1975: Språkbanken (“Logoteket”)
- ▶ ...
- ▶ olika namn t.ex. Språkdata
- ▶ ...
- ▶ då: Språkbanken var synonymt med en samling texter för språkvetenskapliga studier
- ▶ idag: Språkbanken är en forskningsenhet med fokus på språkteknologi för det svenska språket genom tiderna

3. Korp

sökverket Korp: inledning

- ▶ Språkbankens korpusar söks med hjälp av verktyget Korp
- ▶ Korp finns på <http://spraakbanken.gu.se/korp>
- ▶ användarhandledning <http://spraakbanken.gu.se/swe/forskning/infrastruktur/korp/anvandarhandledning>

DN 1987

Med åtta man på scenen kör de rak och jordnära	rock	, trots det himmelska budskapet.
1 640 meter: 1)	Rock	Garden -- Karl-Erik Nilsson 15,7, 2) Robis Lafayet
20.00 New Brighton	Rock	-- Tio rockband och soloartister uppträder vid E
TROLLKARLEN BLACK BERT framträder på Hard	Rock	Café, Sveavägen 75, kl 14.
Syftet med karavanen var inte bara att hedra	rockens	kanske störste sångare utan också att fästa uppr
Vi ser gärna att det anordnas	rock	för ungdomar, men vi vill inte ha dem inne i stadi
s ganska experimentell och inte längre så sk (r) amlig	rock	.
	Rock	mot våld i Högsåtrahallen mellan kl 18 och 01 m
Det populära	rock-	och rörelseparet Mora Träsk återkommer nu me
	Rockens	rebell och drottning
Mycket skratt, säger hon till statisterna i vita	rockar	.
ag betalar dubbel garderobsavgift bara ni inte rör min	rock	.
	Rock	och pop i Karlskoga

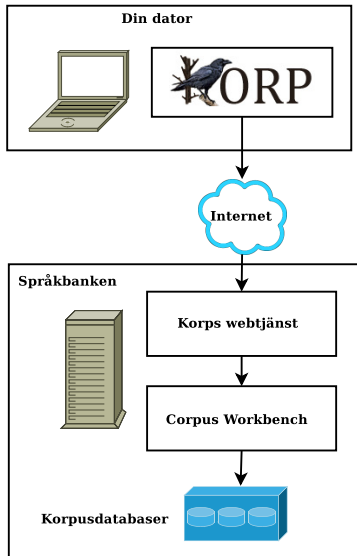

Korps uppbyggnad

- ▶ Korp är ett webbaserat sökverktyg som kommunicerar med ett serverprogram (webbtjänst) på Språkbanken
- ▶ du kan också själv utveckla egna program som använder Korps webbtjänst
  - ▶ <http://spraakbanken.gu.se/eng/research/infrastructure/korp/ws>
- ▶ Korp bygger på ett underliggande verktyg, Corpus Workbench, utvecklat vid universitetet i Stuttgart:
<http://cwb.sourceforge.net/>

Korps uppbyggnad

sökningar i Korp

- ▶ enkel sökning på enskilda ord
- ▶ utökad sökning med mer komplexa kriterier (grafiskt)
- ▶ avancerad sökning med sökspråket CQP

enkla sökningar i Korp

- ▶ sökning på enskilt ord
- ▶ sökning på grundform
- ▶ välj korpusar att söka i
- ▶ tips: om det går väldigt långsamt, välj ett mindre antal korpusar
- ▶ resultatflikar: KWIC, statistik, ordbild

- ▶ sammanställning och rangordning
- ▶ exportera

- ▶ visar vanliga syntaktiska sammanhang
  - ▶ adjektiv: vanliga substantiv
  - ▶ substantiv: vanliga adjektiv, prepositioner och verb
  - ▶ verb: vanliga substantiv och adverbial

korpusar i Språkbanken

<http://spraakbanken.gu.se/swe/resurser/corpus>

- ▶ modern dagstidningstext: GP, DN, ...
- ▶ modern romantext: Bonniers, Norstedts, ...
- ▶ populärvetenskap: Läkartidningen, F&F, ...
- ▶ sociala medier: bloggar, twitter
- ▶ 1800-talslitteratur (Litteraturbanken)
- ▶ medeltida text (fornsvenska)
- ▶ färöisk textkorpus (dagstidningstext)
- ▶ parallella korpusar
- ▶ inlärarkorpusar
- ▶ ... och en hel rad andra

Nedladdningsbart: <http://spraakbanken.gu.se/eng/node/1587>

fördelning

- ▶ Bloggar: 392M
- ▶ Tidningar: 304M
- ▶ Twitter: 250M
- ▶ Wikipedia: 122M
- ▶ Web: 115M
- ▶ Finlandssvenskt: 66M
- ▶ Vetenskapligt: 46M
- ▶ Riksdag och EU-parlament: 38M
- ▶ Romaner: 22M
- ▶ ...
- ▶ **Totalt: 1402M**

exempel: bloggkorpusar

BLOGGHR2001 (stödjer ej utökad kontext)

Man **ba**; get a room for godsake!

Bara så ni inte blir glada och sedan **ba**, ahmen vad är det här för skit?

BLOGGHR2002 (stödjer ej utökad kontext)

Carmen Ly kom in till mig en liten stund sedan och **ba** att jag skulle rädda henne från en tvestjärt som hade nuddat h

BLOGGHR2003 (stödjer ej utökad kontext)

PÅ PIPPI OCH SÅ SOMNADE HON I MIN KONTOR EFTER HON BÖNADE O **BA** O TITTA PÅ PIPPI 20 GÅNGEN I GÅR.

Mannen bönade o **ba** om låv o gå till jobbet.

BLOGGHR2004 (stödjer ej utökad kontext)

ba vafan ere.

alla i bilen ber o **ba** vi kommer do o allt fan.

ba hoppa in hoppa in.

BLOGGHR2005 (stödjer ej utökad kontext)

ddade lättemaskinen och de sprutade såklart överallt, o där står ja o **ba** "hjäälp deva inte meningen, de började av sej själv ", suck.

Alla andra får **Ba**, B eller U.

Jag har **ba** "sååååå mycket att blogga, i don 't even know where to start!
att ha tjej just nu ... Vaddå, ska han ha pojkvän i stället (haha, skojar **ba**) inte för att det är nå 't problem för mig ... Jag frågade henr
ssen att inte ge en tid ... Om de försöker föregå dig o säger: " Jag ska **ba** 'ut en stund, kommer om ett tag ...! " Så betyder det troligen:
annare efter undermeningar, konst-pauser och antydningar ... " Ska **ba** 'till en kompis ... " är alldeles för vagt ... Det betyder antaglig

Asså, alla kompisar ringde mig o ja **ba** "; asså, jag e på stan med Dogge ... " Nu verkar ryktet nått alla,
ra CHILLA resten av dagen, skriva ut lite skolgrejer, fixa naglarna och **ba** döööö.

Ögonen **ba** plopp så trött.

Min livmoder **ba** : Livmoder: Hej, allt är klappat och klart för bebisen * glad, kärll

Jag **ba** HAHA FUCKERS GENOMSKINLIGA NI ÄR DÅ NÅGON LÄSTE JU SP

Plötsligt blir det grönt och dom står där och **ba** " VÄNTA SKA BARA LÄSA UT DEN HÄR SIDAN!!!

4. annoteringsmodell i Språkbankens korpusar

om annotering

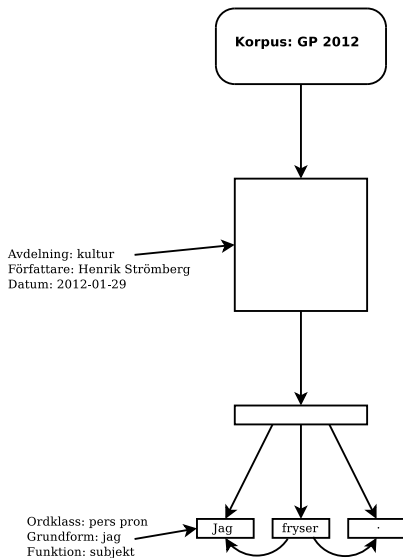
- ▶ för att göra intressantare analyser behöver vi mer information än bara texten i sig
- ▶ **annoteringsmodell**: hur beskriver vi vad som finns i korpusen?
- ▶ vilka enheter finns?
  - ▶ texter, meningar, ord, ...?
- ▶ hur är enheterna relaterade?
- ▶ vilka attribut har respektive enhet?
  - ▶ textens författare, publiceringsdatum, ...?
  - ▶ ordets böjningsform, ...?
- ▶ mer i föreläsning 3!

annotering i Språkbankens korpusar

- ▶ vilka enheter finns?
  - ▶ **korpusar, dokument, meningar, ord**
- ▶ hur hänger enheterna ihop?
  - ▶ en korpus består av dokument
  - ▶ ett dokument består av meningar
  - ▶ en mening består av ord
  - ▶ ett ord består av fritext
  - ▶ ett ord kan vara länkat till ett annat ord genom **dependensrelation** (stöds dock inte av Korp)
- ▶ vilken information finns om enheterna?
  - ▶ ett dokument har **textattribut** (korpusberoende)
  - ▶ ett ord har **ordattribut**

exempel

textattribut

- ▶ textattributen beror på vilken korpus vi använder.
- ▶ exempel GP 2012:
  - ▶ avdelning i GP
  - ▶ författarnamn
  - ▶ datum
- ▶ exempel Strindbergs brev:
  - ▶ författarnamn
  - ▶ mottagarnamn
  - ▶ år
  - ▶ band i brevsamlingen
  - ▶ ...
- ▶ exempel bloggkorpora:
  - ▶ författarens namn, ålder, hemort, ...
  - ▶ bloggens teman

ordattribut

- ▶ ordet i sig
- ▶ grundform
- ▶ ordklass, t.ex. “verb”
- ▶ formbeskrivning (msd), t.ex. “verb presens aktiv”
- ▶ förled och efterled i sammansättning
- ▶ ...

varifrån kommer annoteringen?

- ▶ korpusar och dokument är givna (eller manuellt indelade)
- ▶ texterna är antingen elektroniska i ursprungsformen (t.ex. GP) eller digitaliserade (ibland med OCR)
- ▶ i de flesta fall automatiskt indelade i ord och meningar
- ▶ i de flesta fall automatiskt lingvistiskt analyserade

5. utökad sökning

utökade sökningar i Korp

- ▶ sök på ordattribut
- ▶ kombination av villkor: och, eller
- ▶ sökning på en kombination
- ▶ samma resultatflikar: KWIC, statistik, ordbild

exempel

- ▶ verb som följs av “Göteborg”?
- ▶ vanligaste substantiv i partiprogrammen inför valet 2002?

begränsningar i Korp

- ▶ begränsade möjligheter för t.ex. syntaktisk sökning
- ▶ t.ex. “vilka objekt är vanligast för verbet *köpa*”?
- ▶ ordentliga syntaktiska sökverktyg beskrivs i föreläsning 5

experimentella korpusar: Korplabbet

- ▶ under **Korplabbet** (välj kugghjulet till höger) finns korpusar under utveckling, framför allt historiskt material
  - ▶ lag och rätt, t.ex. landskapslagar, Tänkeböckerna
  - ▶ tidningstext från 1700- och 1800-talet
  - ▶ biblar
  - ▶ äldre romaner

exempel: Tänkeböckerna (under Lagrummet)

KWIC Statistik

Antal träffar: 89

Förslagslista 1 2 3 4 Nästa Visa kontext

STOCKHOLMS STADS FÄREBÖCKER

Han swarade sigh inthet hafua föränt **döden** myckett mindre blifua mesterman.

is Anderson i Upsala klagar öfuer D. Johan Bothvidi att hans barn Anna Månsdötter är på hans arbete **döden** blifwen, i thet at när hon stod och arbetade i boden föll en bräike neder och slogh huffudet i k

Jagh Hanns Olofzonn swär widh Gudh och hans h. ewangelium, at thet dråp som på den **döde** pigan skett är, är med wåda skedt, och emot mitt wett och willia.

Efter som timbermannen på sin eed här betygade om omständigheten, efter dan **döde** pigann, i sådant aff tydel wåda war tilkommet, såsom och fadrenn här for retten silaf det beb

item bär alle schrifter fram ifrå Blasij **död** 1621 på sin öed tilgbrände.

weson i Nyland i Perno sochn i Embom by som goringen gjorde, huad han hade med den andre som **döder** är, at beställa.

råbbade den i sängen lågh, mån om han fick hugg eller ej, seger han sigh inthet weta, utan när thän **döde** föll på glåfwet, sade Marcus slå watn på honom.

När han slap up wille han göma sigh bak om sengen, då slogh han den **döde** .

Och flere som hafua sedtt den **döde** .

til **döden** framfarat så kann rätten ej annars beslutat än at Clas Allert betalr huad han efter underrätter

Likwal efter han i samma schuldforndan hafuer till **döden** framfarat så kann rätten ej annars beslutat än at Clas Allert betalr huad han efter underrätter

Stathåldaren gaf tilkenna at een **död** man är funnen ett stycke ifrå hans glird halsen afskuren om någon wet hwar han är hemma.

Jören Behms skräddares mester swänn Jören be d bekänner at den **döde** är hans landzman född i Tyningen och är een schredrare be: d m. Hanns och någre dagar för är

Hon begärer inthet blifua hos Hendrich uthan hos Jacob där will hon blifua till sin **dödz** stund.

Hendrich bekänner och när han lågh på sin sotesångh och inthet annat förwäntade ahn **döden** kallade han Erich Larson till sigh bad honom till förmyndere så wäll öfwer hans hustru såsom i

Han seger och at den **döde** låfuede komma här i staden till påschoa.

Han seger och att den **döde** fick tw par nye sko af honom bekomet.

Han seger och at capitenerne mötte på Horns stön där togo du den **döde** med sigh på slådan.

kum han ifrå Callmar med den **döde** på skap till Stockholm är 16 åhr wid pass.

Den **döde** fick honom peningar i förwaring i Callmar haf.

Een lärnt red byndell hade den **döde** .

De 4 r. daller som den **döde** lårnte honom haf.

Jören Behms mester swän som nu är hoos Arent Hysings bekæmer at den **döde** haf.

Huru wdth han följde den **döde** ?

taget r. daller till låns af den **döde** .

exempel: Digidaily

KWC Statistik

Antal träffar: 26 905

Första sida 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 - 1076 1077 Nästa Visa kontext

Resultat

Kesjar **Napoleon** har varit nära att bli tillfångalagen af prussarne

Napoleon, uppfallande det till folje af haudeusera vacklande i sin ställning, har till en början ombytt s

Kesjar **Napoleon** liar dragt i fall med spar-| tank enkelhet.

nu för tiden uppdiktas, anføres: "Berliner liorsen-Ztg" har på fullt allvar utspriddt ryktet, att kesjar **Napoleon** blifvit galen och i hopplost tillstend fört till S. t Cloud.

Kesjar **Napoleon** var sedan i går arméens överbefälhavare

Prins **Napoleon** följer kesjarens stab, men utan särskildt befäl.

* Den nye heliges (den förste **Napoleon**) bronson och blodsforvand understodjar genom sitt namn hvalfågar och tak | på byggnad

Napoleon talar i sin deposesch allt manligt re signerad - språk och uppkallar alla patriotismens | ansträng

Man erfar vid denna prokla, mation tydligt att **Napoleon** djupt känner huru | han sett allt på ett kort och all det är sitt största-väggel han uför

När prins **Napoleon** med sin fader öfvervart Saarbricksens intagande, afsändes följande deposesch, från kesjaren t

Kesjar **Napoleon**, som i Thursdags afred till är mken har till trupperna utfärdat en proklamation full af lif och

Det franska örlogsskepp, som enligt telegram skulle strandat, visar sig nu varit lustjakten " Jérôme **Napoleon** ", som varit sånd att hmtla prins **Napoleon** från sin afbrutna Spetsbergs-expedition.

n skulle strandat, visar sig nu varit lustjakten " Jérôme **Napoleon** ", som varit sånd att hmtla prins **Napoleon** från sin afbrutna Spetsbergs-expedition.

M : Flotta Acngissons son, **Napoleon**, 4 år, ass.

anlog titeln af Duc d' Aumont efter sin farbror, lian innehade ett generals-befäl i Normandien, då **Napoleon** återkom frånEiba; han begaf sig då öfver till England, samlade med modor och besvar en frik

Både borddansen, Ericssons latoric = ma = chiii och tjelfwa Ludwig

Ludwig **Napoleon** roar sig med sin Kesjarinna i all hussig-het, och formar icke längre lidraga sig wcl = dms up

wal knappt n igot twincel alt "ous **Napoleon** är lik- angelagen om förbund med Österrike, som ett stocstätt wänslapigt förhållande till Ro

Detta måste war-ra af stort värde för Vobis **Napoleon**, ty det ger honom tillfälle att genom en storartad hög

Genom bisättning af Reichstadt stoft wid sidan af **Napoleon** de = l i i les kissa, fylfts ben lucka, som ända till denna stund står öppen emellan **Napoleon** ds

sidan af Napoleon de = l i i les kissa, fylfts ben lucka, som ända till denna stund står öppen emellan **Napoleon** den 3-die och legitmiteten.

Men från den stunden är han = verkliggen Kesjar Nikolaus icke wille erkänna honom, och om han låter rista

1 tredje, såsom hwilken Kesjar Nikolaus icke wille erkänna honom, och om han låter rista namnet." **Napoleon** li " på Hertigens af Reichstadt kista, så ger han det ögenstenligaste bewis på saken.

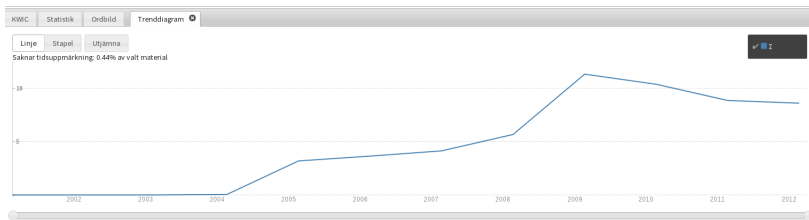
Ke s, r **Napoleon** tros hysa den afwigcu all af

Kesjar = loms **Napoleon** har uppbjudt hela sin

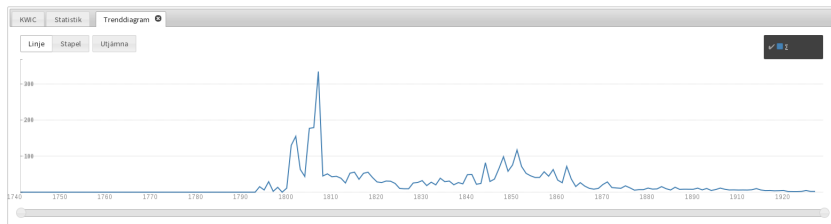

trenddiagram: exempel på en neologism

- ▶ välj “visa trenddiagram” under statistikfliken

exempel på variation pga historiska omständigheter

avancerad sökning: sökspråket CQP

- ▶ prova att växla mellan utökad och avancerad!
- ▶ `[(word = "köttbulle") & (pos = "NN")] [(pos = "VB")]`
- ▶ `[((word = "köttbulle" | word = "hamburgare"))] [(pos = "VB")]`
- ▶ exempel på sökning som enbart stöds i CQP-läget:
`[(word = "kö.*") & (pos = "NN")] [(pos = "VB")]`

<http://cwb.sourceforge.net/documentation.php>

6. information

nästa föreläsning: annotering

- ▶ annoteringsmodell: hur beskriver vi språkliga fenomen systematiskt?
- ▶ format: hur lagrar vi annoteringen i filer?
- ▶ fallstudier
- ▶ annoteringsprocessen
- ▶ verktyg

uppgift 1

- ▶ sökning i Korp
- ▶ utförs på egen hand
- ▶ kommer upp på kursens websida den 20/9
- ▶ **deadline 18/10**

